

Klasserumskultur, inklusion og fraværsbekæmpelse

Evalueringsrapport, juni 2014

Skole:	Randers Statskole
Projekt navn:	Fremmøde, klasserumskultur og studieveaner GYM6146 GYM-Udviklingsprojekter 2012
Projekt nummer:	129645
Projekt ansvarlig:	Casper Bangsgaard Rask/Lise Bitsch Holm
Dato:	1. juni 2014

Indholdsfortegnelse:	side
1. Indledning	3
1a. Præsentation af skolen	3
1b. Baggrund for projektet – iagttagelser	3
1c. Problemstilling	3
2. Formål	4
2a. Projektets to ben	4
3. Vidensgrundlag og antagelser	4
3a. Antagelser	4
3b. Forandringskæden	5
4. De konkrete forløb og metoder – eksempler	5
4a. Målgruppe og aktører	5
4b. Udvikling af metoder til at forbedre overgangen fra grundskole til gymnasium	6
4c. Udvikling af faglige og sociale støttetilbud	8
5. Evalueringsmetoder	9
5a. Evaluering, kvantitativt materiale	10
5b. Evaluering, kvalitativt materiale	10
6. Resultater og erfaringer	11
6a. Startbillede	11
6b. Inklusion og klassetrivsel – analyse	12
6c. Modtagelsen i gymnasiet og introperioden – analyse	14
6d. Vejledningsbehovet og vejledningshuset – analyse	16
6e. Resultater	17
7. Opsamlende overvejelser og det videre arbejde	17
8. Koncepter og anbefalinger	18

1. Indledning

1a. Præsentation af skolen

Randers Statsskole er et alment gymnasium (STX). Skolen rummer i dette skoleår 33 klasser fordelt på 11 1.g-klasser, 12 2.g-klasser og 10 3.g-klasser. Skolen har omkring 100 ansatte. Gymnasiet har til huse i totalfredede bygninger fra 1926, men som institution har skolen rødder tilbage til 1400-tallet.

1b. Baggrund for projektet – iagttagelser

Gymnasiefrekvensen i Randers ligger under landsgennemsnittet. Hovedparten af skolens elever kommer fra 9. klasse, og deres karaktermæssige forudsætninger herfra er gode sammenlignet med de øvrige gymnasier i regionen.¹

I de senere år har skolen oplevet en stor stigning i tilgangen af elever – i perioden 2005-2012 således en stigning på **76%**. I 2005 startede 192 elever i 1.g, og i 2012 - ved projektets begyndelse - 338 1.g-elever. Samtidig kan det iagttages, at gennemførelsesprocenten er faldende: Jo flere elever, der starter, des flere synes at afbryde. Langt de fleste afbrydelser sker i 1.g, ganske få i 2.g og 3.g. Samtidig kan det konstateres, at afbrydelser sker i slutningen af første semester, når diverse introduktionsarrangementer er ovre. I årene 2005-2008 var fuldførelsesprocenten højere end landsgennemsnittet (88%), mens der i 2010 og 2012 ses ændringer. Her ligger fuldførelsesprocenten lige under landsgennemsnittet.²

1c. Problemstilling

Generelt er Randers Statsskole et særdeles velfungerende gymnasium med veltilpassede elever. Alligevel bekræfter de talmæssige data oplevelsen af, at elevgruppen er stadig mere sammensat og i højere grad forventer, at der tages individuelle hensyn. Der kan ligge et paradoks i, at eleverne på den ene side er særdeles målrettede, men på den anden side nemt giver op, hvis ikke uddannelsen kan indrette sig.³ Rummeligheds- og inklusionstematikken synes altså at være central, hvis eleverne skal fastholdes i uddannelsen.

¹ Bilag 2: Hvor går hen? Region Midtjylland og Databanken, UVM, 2014

² Ibid.

³ Bilag 10: De unge og deres behov 2012-2014, interview, studievejledningen, Randers Statsskole

2. Formål

2a. Projektets to ben

Da skolen søgte om at blive del af udviklingsprojektet ”Klasserumskultur, inklusion og fraværsbekæmpelse” stod den over for at skulle modtage en 1.g-årgang 2012, der var den største i mange år. ’Rummæssigt’ i fysisk forstand kan dette være en stor udfordring for en fredet skole, men ’rummelighedsmæssigt’ måske en desto større udfordring.

Projektet går på to ben. Dels er det overordnede formål at udvikle tiltag, der forbedrer udbytte og trivsel for skolens elever i en tid, hvor studievejledere, lærere og ledelse i stigende grad er vidne til enkeltelevers mistrivsel og føler afmagt i forhold til elevers fravær og manglende afleveringer, dels et ønske om i højere grad at forholde sig analyserende og reflekterende til egen praksis, tiltag og forandringer og dermed blive klogere på sammenhængen mellem indsats og mål.

Sammenfattende kan man spørge:

Hvilke metoder kan vi udvikle for at forbedre overgangen fra grundskole til gymnasium og fastholde og inkludere et stadigt stigende antal 1.g-elever i uddannelsen - og hvordan kan vi undersøge effekten af disse metoder?

3. Vidensgrundlag og antagelser

Skolen gennemførte december 2011 en omfattende elevtrivselsundersøgelse (Ennova)⁴ blandt alle skolens elever og med en svarprocent på 85. Hovedresultatet er, at eleverne vurderer ”den overordnede trivsel” til 76 af 100 points. Elevtrivslen ligger ifølge rapporten således på linje med landsgennemsnittet. Dette er ikke i sig selv tilfredsstillende. Det fremgår i øvrigt, at de parametre, der vægter højest for skolens elever i forhold til den samlede trivsel er ”Undervisere”, ”Organisering” og ”Fysisk miljø”, og at betydningen af ”Socialt miljø” rangerer højere end ”Undervisningen”!

3a. Antagelser

Skolen har naturligvis gennemført en række trivselsundersøgelser siden 2011- herunder interviews på elevniveau og lærerniveau. En del af undersøgelserne synes at bekræfte antagelsen, at relationen mellem underviser/studievejleder og elev er afgørende – og at integrationen i klasse- og skolesammenhæng spiller en afgørende rolle for trivsel og dermed fastholdelse i uddannelsen.

⁴ Bilag 1: Elevtrivselsundersøgelsen for de gymnasiale uddannelser, Ennova, december 2011

Undersøgelserne peger også på, at elever, der fagligt klarer sig godt, udtrykker større tilfredshed og stiller færre krav til særtiltag og forandringer. I kapitel 6 omtales dette nærmere.

3b. Forandringskæden

På baggrund af viden og antagelser synes udfordringen at være at skabe en inkluderende kultur, der har fokus på eleven både som enkeltindivid og som del af en større skolekultur – en kultur, hvor eleven oplever et tilhørsforhold og en følelse af at kunne gøre sig gældende. Det er altså forandring af **elevkulturen** – relationer, arbejdsvaner, trivsel, fremmøde - der er i fokus for de metoder/tiltag, som er udsprunget af projektet. Forandring af elevkulturen kan dog næppe tænkes isoleret fra forandring af skolens kultur – organisering, vejledningspraksis – eller forandring af lærernes kultur. Fra næste skoleår deltager skolen netop i et forskningsprojekt om klasseledelse, ligesom et projekt om kollegial supervision sættes i søen fra august. Nedenfor omtales forandringskædens ”hvordan”.

4. De konkrete forløb og metoder - eksempler

Indsatsområderne har taget udgangspunkt i de ministerielle krav udmeldt i forbindelse med Udviklingsprojekt A 2012 (min nummerering):

1. Tiltag, der letter overgangen fra grundskole til gymnasiale uddannelser
2. Strategier for opfølgning på elevfravær
3. Klasseledelse og udvikling af relationskompetencer
4. Udvikling af motiverende, engagerende og fastholdende undervisning
5. Faglige og sociale støttetilbud

Skolens indsatsområder har i henhold til det overordnede mål for forandringen særligt taget udgangspunkt i 1, 2 og 5.

4a. Målgruppe og aktører

Indsatsområderne retter sig samlet set mod 1.g-elever, nemlig 1.g-årgang 2012 og 1.g-årgang 2013. Hvad der blev iværksat 2012 er først rigtigt udviklet med skoleåret 2013. Der er sket justeringer i forhold til de oprindelige planer. Det var tanken, at vi skulle have et særligt fokus på en særlig udvalgt klasse, 1.b, årgang 2012 – også i forhold til det evaluerende arbejde. Dette fokus er faldet væk af flere årsager. Først og fremmest måtte nogle af klassens centrale lærere, der også var en del af projektet, udskiftes på grund af udefrakommende omstændigheder. Skolens pædagogiske ledere

har været tovholdere på projektet, mens skolens studievejledere og 1.g-teamlærere og øvrige undervisere har været involveret undervejs i forbindelse med afprøvningen/afviklingen. Det er ikke alle tiltag, der beskrives i det følgende.

4b. Udvikling af metoder til at forbedre overgangen fra grundskole til gymnasium

Ud fra antagelsen om, at elever kan have et voksende behov for vejledning/voksenkontakt, at flere elever har vanskeligt ved at knække gymnasiekoden, og at det er af stor betydning, at de forskellige støtteinstanser – studievejledere, psykolog, læsevejledere, ledere – arbejder tæt sammen, er bl.a. følgende tiltag udviklet:

Skemalagt studievejledning: knæk koden	
Målgruppe	1.g-årgang 2012 og 2013
Aktører	Studievejledere/gennemførselsvejledere
Indhold	<p>Studievejlederne har udviklet en metode, der er med til at opgradere den kollektive vejledning på klassebasis. Det indebærer, at studievejlederen har et antal månedlige, skemalagte lektioner med den enkelte klasse i løbet af hele det første skoleår. I disse lektioner er der fokus på emner som: læsning og forberedelse, studievaner, klassekultur, gymnasiets og fagenes særlige 'fagsprog', taksonomi, fravær, gensidige forventninger.</p> <p>Styrken er, at emnerne – i et samarbejde med klassens teamlærere - kan tilpasse sig klassens særlige behov.</p>
Delmål	<ul style="list-style-type: none"> • At eleven oplever studievejlederen som en synlig 'voksen' i skolehverdagen. • At den forebyggende indsats på klasseniveau kan hindre sociale/trivselsmæssige/ faglige problemer på individniveau.

Etablering af Vejledningshus og opgradering af læsevejlederfunktionen	
Målgruppe	1.g-årgang 2012 og 2013, men i praksis alle skolens elever
Aktører	Studievejledere/gennemførselsvejledere, psykolog, læsevejledere
Indhold	Der indrettes et særligt hus, hvor skolens fasttilknyttede psykolog, skolens studievejledere og skolens læsevejledere (fremover også matematikvejledere) har

	<p>kontorer og fælles konferencerum. Hver klasse har fortsat tilknyttet en bestemt vejleder, men Vejledningshuset er fast bemandet, og der er åben træffetid hver formiddag. Eleven kan således komme uanmeldt både til psykolog og studievejleder eller efter nærmere aftale.</p> <p>De to læsevejledere har også kontorer i huset. Det er vejledernes ønske ikke blot at have fokus på decideret ordblinde elever, men generelt svage (lektie)læsere: Hvordan læser man struktureret og med fokus, hvordan forbereder man sig til undervisning og eksamen? Hvordan arbejder man i det hele taget med læsning, skrivning og formidling.</p>
Delmål	<ul style="list-style-type: none"> • At eleverne oplever at blive hørt fra flere sider og at de forskellige 'støttefunktioner' har en fælles viden og et fælles udgangspunkt. • At eleverne betragter Vejledningshuset som en institution i institutionen – som et 'frirum'. • At læsevejledningsmæssige tiltag kan fungere som forebyggende indsats.

Trivselsmøder	
Målgruppe	1.g-årgang 2012 og 2013
Aktører	Studievejledere/psykolog/ledelse/teamlærere
Indhold	<p>Hvert semester afholdes 'trivselsmøde' om hver enkelt klasse. I mødet deltager klassens pædagogiske leder, studievejleder, teamlærere og læsevejleder/psykolog. Teamlærerne har inden mødet foretaget en elevtrivselsundersøgelse. Mødet sætter fokus på klassen som klasse og på enkeltelever. Formålet er at fremme samtalen om klassekulturen og om elever med særlige behov - og i den sammenhæng aftale indsatsområder. Formålet kan også være at løfte enkeltelever fagligt.</p>
Delmål	<ul style="list-style-type: none"> • At eleverne oplever at blive set og hjulpet. • At sikre, at alle elever nås – også de fagligt stærke.

Introduktionsforløb	
Målgruppe	1.g-årgang 2012 og 2013
Aktører	Lærere – herunder teamlærere/elever – herunder tutorer

Indhold	<p>I de senere år har skolens introduktionsprogram været under udvikling bl.a. i dialog med teamlærere og elever/tutorer. Alle elever deltager i en 'før-første-skoledag, arrangeret af og udelukkende 'ledet' af elever fra 2. og 3.g med rundvisning, sportsaktiviteter og navneøvelser. Først herefter starter det mere skolemæssige introduktionsprogram fordelt på 16 lektioner spredt over de første 14 dage.</p> <p>Programmet afsluttes med idrætsdag og forældrearrangement. Fra 2014 gennemføres (bl.a. på baggrund af evalueringer og iagttagelser) en ny type introarrangement – en to-dages tur uden for skolen, som bevidst ligger sent i grundforløbet på et tidspunkt, hvor det ellers er blevet skolehverdag. Formålet med programmet er, at hver enkelt elev får en større viden om og forståelse for den enkeltes betydning for et frugtbart lærings- og klassefællesskab.</p>
Delmål	<ul style="list-style-type: none"> • At eleverne oplever at blive integreret i skolens kultur. • At eleverne opnår relationer, der rækker ud over det egentlige introforløb. • At eleverne oplever ældre elever som ambassadører for skolen.

4c. Udvikling af faglige og sociale støttetilbud

Ud fra antagelsen om, at elever, der er fagligt udfordret også vanskeligere inkluderes, er der opmærksomhed på bl.a. følgende tiltag:

Udbygning af vejledningscaféer	
Målgruppe	Alle årgange
Aktører	Lærere og ledelse
Indhold	<p>Ud over de sædvanlige lektiecaféer med mulighed for lærerhjælp i hele gymnasiets fagrække to eftermiddage om ugen, har skolen udviklet en udvidet vejledningsmulighed i forbindelse med elevernes større skriftlige opgaver. Særligt er der sket forandringer i forbindelse med AT-årsprøven i 2.g og i forbindelse med 3.g's SRP-opgave. AT-opgaven skrives på en skrive dag på skolen, men et stort panel af vejledere til stede, som eleverne kan 'tilkalde'. I forbindelse med SRP-opgaven har eleverne skema fri i 14 dage, men tilskyndes til at arbejde på skolen. Her er der i hele skriveperioden etableret skrivecafé med morgenmad og vejledere. Forud</p>

	for de større opgaver har eleverne særlige skrive-fri-dage med bundne afleveringsopgaver, der skal hjælpe dem på vej og i gang.
Delmål	<ul style="list-style-type: none"> • At eleverne ikke oplever at være overladt til sig selv. • At eleverne opfatter skolen som arbejdsplads.

Skriftligt arbejde i skoletiden	
Målgruppe	1.g-årgang 2012 og 2013
Aktører	Lærere
Indhold	Fra skoleåret 2012 har alle 1.g-elever arbejdet med dele af det skriftlige arbejde på skolen på særlige flexdage og i udvalgte fag. Når eleven arbejder hjemme med skriftlige opgaver rettes fokus – også lærerens - ofte mod resultatet. Når eleven arbejder på skolen, har lærere (og andre elever) mulighed for at vejlede og støtte undervejs og i højere grad have fokus processen. Læreren retter ikke opgaven på normal vis.
Delmål	<ul style="list-style-type: none"> • At eleverne oplever ikke at være overladt til sig selv. • At støtte den faglige forståelse.

5. Evalueringsmetoder

Ovenstående tiltag – og flere andre - går umiddelbart i forskellige retninger. Formålet har dog været det samme - at søge svar på den overordnede problemstilling: *Hvilke metoder kan vi udvikle for at forbedre overgangen fra grundskole til gymnasium og fastholde og inkludere et stadigt stigende antal 1.g-elever i uddannelsen - og hvordan kan vi undersøge effekten af disse metoder?*

Ikke mindst i sammenhæng med sidste del af spørgsmålet er elevernes perspektiv naturligvis væsentligt. Vi har løbende forsøgt at anvende forskellige evalueringsmetoder, snarere procesevalueringer/undervejsevalueringer end egentlige målevalueringer, idet det hele tiden er udgangspunktet, at der er tale om en udviklingsproces. Produktdesignet bygger på forskellige typer af empirisk materiale:

5a. Evaluering, kvantitativt materiale

Institutionsstatistik: Prøveresultater, elevtilgangsstatistik, fraværsstatistik, afbrudsstatistik:

Databanken, Undervisningsministeriet

Lectio, Randers Statsskole

Hvor går de hen? Region Midtjylland, Regional Udvikling 2014.

Spørgeskemaundersøgelser – elevperspektiv:

Elevtrivselsundersøgelse, Ennova 2011, alle elever 2011

Evaluering af undervisningsmiljø og den enkelte elev i klassesammenhæng, 1.g-grundforløb 2012

Evaluering af introduktionsperioden, 1.g-grundforløb 2013

Evaluering af undervisningsmiljø og den enkelte elev i klassesammenhæng, 1.g-grundforløb 2013

Evaluering af overgangen til gymnasiet og vejledningsaktiviteter, 1.g grundforløb 2013

Spørgeskemaundersøgelse – lærerperspektiv:

Undersøgelse af 1.g-teamlæreres oplevelse af undervisningsmiljø og klassekultur, 1.g- grundforløb 2013

5b. Evaluering, kvalitativt materiale

Elevperspektiv:

Unge, uddannelse og sårbarheder, interviewbaseret forskningsrapport, Randers/RUC 2012

Dialogbaserede klassesamtaler med udgangspunkt i kvantitativ undersøgelse af undervisningsmiljø og den enkelte elev i klassesammenhæng, 1.g-grundforløb 2012 og 2013

Fokusgruppeinterviews om overgangen til gymnasiet og vejledningsbehov, 1.g 2013

Lærer-/ledelses-/studievejlederperspektiv:

De unge og deres behov 2012-2014. Interview med skolens studievejledning.

Mødereferater fra trivselsmøder, årgang 2013

Interviews vedr. udmeldelser/frafald/omvalg, 2012 til 2014

Bilagsliste ses på sidste side. Bilagsmaterialet er repræsentativt forstået på den måde, at eksempelvis ikke alle klassers/elevs evalueringer og udtalelser er vedlagt.

6. Resultater og erfaringer

Projektet har afstedkommet en række tiltag, sådan som det oprindeligt var målet. De fleste tiltag fortsætter givetvis ind i næste skoleår. Der er sket forandringer i positiv retning bl.a. i forhold til udmeldelsesstatikken/ frafaldsstatistikken. Men det kan til gengæld være vanskeligt at fastslå eller undersøge, hvad der har bevirket hvad.

6a. Startbillede

Ved skoleårets start, august 2012 var der tilmeldt 336 elever til 1.g. Mod slutningen af grundforløbet, december 2012, var 35 af disse elever udmeldt, mod slutningen af 1.g 47. (Der var dog elever, der aldrig nåede at starte/møde op). Dette var et meget uvant billede. I samme periode modtog skolen 25 elever fra andre skoler – elever, der altså også må have fortrudt deres første uddannelsesvalg⁵. Samtidig kunne ledelsen iagttage, at flere elever end vanligt ønskede at skifte fag, klasse eller studieretning, eller forestillede sig, at der kunne tages særlige individuelle hensyn – hensyn der af og til gik på tværs af det mulige og tilladte. Studievejlederne gjorde sig lignende iagttagelser om en zapper-kultur:

”På den ene side tegner der sig et billede af en ungdomsårgang, der er sindssygt målrettet og ambitiøs, samtidig med, at den nemt giver op. Eleverne vil skifte klasse, fag, uddannelse. Der er noget, der tyder på, at et voksende antal oplever modgang og har svært ved at tackle den. Så zapper de, prøver noget andet. Det er vanskeligt at leve op til en illusion om, at alt skal være rigtigt og perfekt (...). Det er som om eleverne i højere grad har svært ved at forstå, at der er en ramme, som man skal indordne sig under. Snarere har de en ’det må I lige kunne fikse-agtig tilgang’”⁶.

Eleverne årgang 2012 tolker ikke sig selv sådan, men giver i evalueringer et mere generelt billede af de udfordringer, de oplever: Det at skulle finde sig til rette, det at skulle finde rundt, det at skulle vælge, det at skulle arbejde meget hårdt:

”Det har været svært at beslutte sig med alle de valg om studieretning og valgfag der skulle vælges”. ”Udfordringerne er at komme ind i en klasse hvor du ingen kender. At få tid til de ting, jeg gerne vil. At tage mig sammen til at lave lektier i god tid. At finde sig til rette både fagligt og socialt.”⁷

⁵ Bilag 11: Udmeldelsesstatistik 2012 til 2014, Lectio, Randers Statsskole

⁶ Bilag 10: De unge og deres behov 2012-2014, interview, studievejledningen, Randers Statsskole.

⁷ Bilag 3: Evaluering af undervisningsmiljø, 1.g-grundforløb årgang 2012

Årgangens teamlærere har tilsvarende evalueret undervisningsmiljøet set ud fra et lærersynspunkt. Flere peger på, at frafaldsproblemet ikke kun 'rammer' de elever, der afbryder uddannelsen, men også de elever, der er tilbage:

"Ved skolestart lægger vi op til, at vi som teamlærere skal sætte fokus på klasserumskultur, og det er godt. I min klasse har der imidlertid været et stort frafald (og enkelte tilflyttere), så det kan være svært at fastholde det, som man blev enige om ift. klasserumskultur i skoleårets første uger"⁸

"Socialt har klassen oplevet frafald af fire klassekammerater, de tre efter kort tid, og den fjerde efter 3-4 måneder. Klassen har modtaget en ny elev, som har haft lidt problemer med at falde til, både fordi der er fasttømrede grupperinger i klassen, men især også fordi hun har en 'bagage' med (...)"⁹

6b. Inklusion og klassetrivsel - analyse

I forbindelse med undersøgelsen af undervisningsmiljøet for 1.g, årgang 2012 erklærer mellem 68% (1.a) og 92% (1.z) af eleverne sig enige i spørgsmålet: "Jeg synes, at det er rart at være i min klasse". Eleverne begrundet det bl.a. med: "Kloge og gode mennesker giver et rart miljø at være i", "Jeg har det sjovt både med eleverne og lærerne" og "Der er ingen konflikter i klassen. Alle kan med alle, og der er fyldt med humor og godt humør"¹⁰. I en anden klasse hedder det: "Alle snakker med alle. Der er ingen, jeg er uvenner med, eller ikke bryder mig om". Men når det i samme klasse hedder: "Jeg synes, at vi er opdelt i grupper, og det føles ikke som om at man kan snakke med de andre grupper uden at der bliver set skævt til en"¹¹ så understreger det samtidig, at der omvendt er mellem 8% og 32%, der kun er delvist enige i eller uenige i udsagnet: "Jeg synes, at det er rart at være i min klasse". Da samme undersøgelse iværksættes det følgende år med den nye 1.g-årgang 2013, viser sig det samme billede: En helt overvejende generel tilfredshed og en procentdel, der ikke føler sig velinkluderet¹². De sidstnævnte fremhæver især forhold som: at folk er for fokuserede på sig selv og deres selv og deres egen fremtid, at stemningen kan være spydig, at enkelte skal 'vise' sig og placere sig højere end andre.¹³ Udefra betraget ser det ud til, at der er en stor gruppe velintegrerede og velinkluderede elever, fagligt såvel som socialt, der også oplever sig selv som

⁸ Bilag 4: Evaluering af klassekultur, teamlærere, årgang 2012

⁹ Ibid.

¹⁰ Bilag 3: Evaluering af undervisningsmiljø, 1.g-grundforløb årgang 2012

¹¹ Ibid.

¹² Bilag 6: Evaluering af undervisningsmiljø, 1.g-grundforløb årgang 2013

¹³ Ibid.

sådan, samt en mindre gruppe elever med udfordringer. Det er næppe overraskende. Men spørgsmålet er, om de to 'grupper' har blik for hinanden? At dette i det mindste ikke altid er tilfældet, fremgår bl.a. af to fokusgruppeinterviews foretaget i samme 1.g-klasse med henholdsvis 'stærke' og 'udfordrede' elever. Fokusgruppe 1 er af den (meget lidt overbærende) opfattelse, at

"man ligger jo som man reder" og "så er det igen altså ens eget ansvar at kunne følge med og få læst op på det, man ikke kan. De kan jo ikke altid...altså de skal jo ikke opdrage på os. Jeg tror bare, det handler om at høre efter – man får det jo serveret. Så kan man vælge at tage det"¹⁴.

Samtidig mener disse elever, at alle i klassen får den nødvendige hjælp, hvis de spørger: "Der synes jeg så, at vi er gode til at udnytte hinandens hjælp. Ja, hvis man spørger om hjælp, så får man hjælp". De mere sårbare elever, der er repræsenteret i fokusgruppe 2, taler tydeligvis ud fra en anden erfaring:

"Jeg synes, at det er skide svært at følge med for at være ærlig. Jeg har mange ting oveni, og lærerne får det til at virke som om, at prøv nu og hør her, du har jo kun din skole, men det er jo langt fra virkeligheden"¹⁵.

Man kan ydermere iagttage, at fokusgruppe 1 udelukkende tænker på studievejlederen som den, der kan hjælpe i forhold til valg af fag, studieretning, karriere: "Han kan ligesom fortælle *mig*, hvor *jeg* skal hen bagefter, mit niveau og sådan"¹⁶. Fokusgruppe 2 taler om vejlederen som den nødvendige "faste voksne"¹⁷.

Fælles for begge grupper er, at de fremhæver det at 'være overladt til sig selv' som det særlige ved gymnasiet – i begge tilfælde det særligt positive. Men (dele af) fokusgruppe 2 bruger alligevel udtrykket, at "lærerne er ligeglade med os"¹⁸. Ydermere kan man måske iagttage en tendens. De elever, der har fagligt overskud, har også en mestrings-evne i forhold til andre områder af gymnasiehverdagen.

¹⁴ Bilag 8: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 1, årgang 2013

¹⁵ Bilag 9: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 2, årgang 2013

¹⁶ Bilag 8: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 1, årgang 2013

¹⁷ Bilag 9: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 2, årgang 2013

¹⁸ Ibid.

6c. Modtagelsen i gymnasiet og introperioden - analyse

Årgang 2013 har overvejende ros til overs for skolens introprogram og arbejdet med overgangen fra grundskole til gymnasium: "Bare fortsæt". Altså sådan som Randers Statskole har gjort, det er jo vildt godt".¹⁹ 100% af de adspurgte er helt eller delvist enige i, at en før-første skoledag er en god og udbytterig dag.²⁰ Men mere interessant er det at iagttage, at eleverne ved den tidlige evaluering i grundforløbet mest fremhæver den udfordring det er at finde rundt på skolen (og enkelte, at de ønsker mere information om studieretning og Lectio). Der er ganske vist også elever, der giver udtryk for den udfordring, der ligger i, at meget er nyt og anderledes. Dette er dog tilsyneladende noget man blot skal 'vænne sig til' eller en 'rytme man skal finde':

"Man skal lige vænne sig til at skulle skifte klasselokale hele tiden, og at man ikke har nogen fast klasse eller nogen 'klasselærer'. Desuden er niveauet væsentligt højere end i folkeskolen, så det og de mange afleveringer er noget, man lige skal vænne sig til."

"Lektieme og måden tingene foregår på. Man blev kastet ud i alt muligt forskelligt og skulle lige finde rytmen."²¹

Det er muligvis først senere det viser sig eller eleverne erkender, at det ikke kun er et spørgsmål om at 'vænne sig til' noget:

F: "Jeg synes, at vores introperiode var virkelig god. Men så kom det også bare hårdt på..."

E: Ja, det er det jeg tænker. Måske lidt mere vigtige ting i introperioden, så det ikke er sådan, at lige pludselig, så er vi færdige, og så er det bare hårdt på. Wow, jeg troede, at det var sådan, som jeg lige havde set det, og så får man en lussing lige i ansigtet.

F: Ja, det var det det var".²²

Det kan aflæses af fraværs- og frafaldsstatistikken, at udmeldelserne tager til efter den første måned. Nogle af eleverne peger selv på, at der er brug for klassesamlende aktiviteter også efter introforløbet (kanoture og andet) og fremhæver bl.a. de hytteture, som tutorerne arrangerer, som meget vigtige. Hytteturene er ikke skolens 'arrangement', og de finder ikke nødvendigvis sted med dens billigelse. Men erfaringer, iagttagelser og evalueringer har betydet, at der fra 2014 satses på en ny type intro-inklusions-arrangement uden for skolen. Arrangementet, der i særlig grad har fokus på den enkeltes rolle i - og betydning for - lærings- og klassefællesskabet, finder netop sted senere i grundforløbet, når hverdagen har indfundet sig.

¹⁹ Bilag 5: Evaluering af introprogram, 1.g-grundforløb, årgang 2013

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Bilag 9: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 2, årgang 2013

Evalueringer og interviews viser, at emnet 'fravær' spiller en væsentlig rolle i elevernes hverdag. Og lidt 'firkantet' kan man muligvis konkludere, at elever med højt fravær i nogen grad føler sig uretfærdigt behandlet, mens elever, der ikke har nævneværdigt fravær, oplever, at fravær ikke har konsekvenser. Elevernes overbærenhed med klassekammerater på den front er ikke udtalt:

D. "Der er jo nogle personer – og det er ikke for at nævne navne – som slet ikke tager det alvorligt. Der er jo nogle, som bare tænker, ved du hvad, jeg tager lige på ferie lige efter vi har haft ferie. Det går jo ikke. Eller bestemmer sig for, at jeg kommer lige to timer efter de andre, fordi det har jeg lyst til. Det er ikke i orden.

E. Jeg synes...man kan godt være strengere ved dem, som man ligesom kan mærke på, at de ikke kommer, men fx sådan en som mig, der har rigtig meget fravær, p.g.a. jeg er virkelig tit syg, også p.g.a. mit immunforsvar ikke er særlig stærkt, så synes jeg, at man godt kunne tænke, at det skal vi ikke gøre noget ved - det kan hun jo ikke gøre for".²³

Der er ikke tvivl om, at elevfravær og skolens håndtering heraf må genovervejes. Direkte adspurgt forstår erkender eleverne dog betydningen af ledelsens og studievejledernes samtaler med dem: "Samtalerne giver ligesom baggrunden for, hvorfor man er væk"²⁴.

Tilsvarende kan man af undersøgelserne af undervisningsmiljøet iagttage, at mellem 90% og 100% af eleverne giver udtryk for, at det er særdeles nødvendigt at møde forberedt til timerne og at bidrage til undervisningen og at konsekvenserne for elever, der ikke er det, måske ikke er der:

"Det at være uforberedt til forskellige lektioner, nogle gange nogle helt bestemte lektioner, kan hurtigt udvikle sig til en dårlig vane og måske helt ruinere forståelsen af et givet emne (...).

"Jeg synes ikke rigtig der er nogle konsekvenser, hvis man ikke har lavet det, udover "sæt jer ud på gangen og lav det", men det er vel mere en frihed end en straf"²⁵

Det er nok ikke lærernes opfattelse, at de 90-100%, som mener, at det er af stor vigtighed at møde forberedt til timerne, faktisk er det. Det siger dels noget om elevernes selvindsigt, dels noget om, at skolen har en udfordring i forhold til arbejdet med at få elevernes holdning til at vise sig i praksis, hvis undervisningsmiljøet og dermed elevernes udbytte og trivsel skal forbedres.

²³ Bilag 9: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 2, årgang 2013

²⁴ Ibid.

²⁵ Bilag 6: Evaluering af undervisningsmiljø, 1.g-grundforløb, årgang 2013

6d. Vejledningsbehovet og vejledningshuset – analyse

Skolen har haft stor fokus på vejledning og har bl.a. udvidet den mere traditionelle studievejledningsordning. Dette indebærer bl.a. skemalagte studievejledningstimer gennem det første år. Studievejlederne er af den opfattelse, at disse timer er af stor betydning: ”Jeg er ikke i tvivl om, at vi her gør en forebyggende indsats, også selv om skemalagte timer ikke er lige relevante for alle”²⁶. Elevernes holdning deler sig i to: ”Jeg synes, at det er rigtig godt – så skal man ikke bruge alle andre timer på alt muligt. Der er rig mulighed for at stille spørgsmål”²⁷. ”I starten kom der gode informationer, men til sidst var det lidt spild af tid” ”Det var rart at få den information. Det var for mig en nødvendighed” ”De er super gode” ”De er spild af tid”²⁸

Eleverne giver i helt overvejende grad udtryk for, at de oplever, at de kan få hjælp og støtte: ”Ja, de har støttefunktioner, teamlærer- og studievejledningstimer”. ”Hvis jeg havde haft brug for hjælp er jeg sikker på at hjælpen havde været til at finde”²⁹

Skolen har etableret et Vejledningshus med flere slags ’støtteinstanser’. Hver tredje elev har været til/haft brug for individuelle samtaler i Vejledningshuset:

F. ”Jeg bor alene allerede her i 1.g. Så der har jeg brugt Vejledningshuset en del. Jeg har skullet have styr på både sociale og personlige problemer, men også hvad gør jeg, hvordan kan jeg klare situationen. Og da synes jeg, at det har været fint her, at det har været samlet. Ja, S og R (red: studievejlederen og psykologen) taler sammen, det ved jeg. Det er blevet nemmere. Meget nemmere. Lige da man flyttede hjemmefra og var 16 år og gik i 1.g, så var det rimelig hårdt. Så skulle man både fokusere på at få det hjemlige til at køre, men også på at få skolen til at køre, få det til at spille i en højere enhed. Og da var det godt, at jeg både havde studievejleder og psykolog”³⁰

De adspurgte elever har ikke oplevet at gå på skolen, før Vejledningshuset blev etableret, og studievejlederne havde et kontor for enden af gangen, men er i overvejende grad positive:

F. ”Det er godt, at det er et hus og ikke bare på skolen. Fordi så føler man, at man ikke rigtig er på skolen ved at være her, så er man ligesom et andet sted. Det ville være lidt mærkeligt, hvis det var på selve skolen.

²⁶ Bilag 10: De unge og deres behov 2012-2014, interview, studievejledningen, Randers Statsskole

²⁷ Bilag 8: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 1, årgang 2013

²⁸ Bilag 7: Evaluering af ’overgang og vejledning’, 1.g-grundforløb, årgang 2013

²⁹ Ibid.

³⁰ Bilag 9: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 2, årgang 2013

E. I forhold til studievejledning, så synes jeg, at det er fint her. Men i forhold til psykolog ...det synes jeg virkelig det er træls, at det er her ovre. Så spørger alle, hvor skal du hen. Så vil man hellere et helt andet sted hen.

Men det ville nok have været endnu værre, hvis det var på skolen, så kunne folk ligesom se...

F. Det kommer nok også an på, hvem man er, hvordan man er som person. Når folk spørger mig, så siger jeg, at jeg skal til psykologen, og så er de egentlig ligeglade. Men har man svært ved det, så ville det være forfærdeligt, at det er på selve skolen.

E. Det er bedre, at det er her, men bedre, hvis det var endnu længere væk. Men det bliver nok svært".³¹

Gruppens udsagn underbygges af udsagn i bilag 7. Studievejlederne giver udtryk for noget lignende:

"Vejledningshuset fungerer godt, sammenlignet med det gamle kontor på skolen. Her skulle eleverne dele kø med toilet køen, når de skulle til vejleder eller læsevejleder eller psykolog. På en underlig måde synliggøres det, at vi har et andet sted. Nogen kan ligesom liste uset ud af døren".³²

Men det står også klart, at huset giver også muligheder, som vi ikke udnytter:

"I Vejledningshuset er der plads til at samle større grupper af elever. Det kunne lægge op til, at vi i højere grad tænker i work-shop-vejledning: lektieplanlægning, studieteknik, eksamensforberedelse, eller i gruppevejledning af elever, der kæmper med de samme problemer".³³

6e. Resultater

Det er ikke et mål i sig selv at fastholde alle elever i uddannelsen. Der er flere gode grunde til, at elever melder sig ud eller vælger om. Det viser også de udmeldelsesinterviews, vi har foretaget de seneste to år. Men det er til gengæld et mål, at flere elever trives i uddannelsen, at de ikke får en opfattelse af, at skole og lærere er ligeglade med dem, og at de oplever, at der er støtte at hente:

"Kan vi nå alle elever? Nej, det kan vi ikke, hvis vi med 'hjælpe' mener at løse den unges problemer. Jeg mener til gengæld, at vi godt kan vise dem alle, at vi ikke er ligeglade, men klar til at lytte og stille de spørgsmål, som måske kan hjælpe dem til at reflektere over deres situation og se nye muligheder. Måske skal vi nogle gange bare være en voksen, som har tid til at lytte".³⁴

Men på nogle områder er der sket meget markante ændringer. Sammenligner man 1.g årgang 12 med 1.g årgang 13 har halvt så mange elever afbrudt uddannelsen i løbet af det første år. Frafaldet

³¹ Bilag 9: Overgang og vejledning, fokusgruppeinterview 2, årgang 2013

³² Bilag 10: De unge og deres behov 2012-2014, interview, studievejledningen, Randers Statsskole

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

er faldet med 50% (fra 47 til 23)³⁵ Det kan der naturligvis være mange årsager til. Bl.a. at frafaldet netop var ekstraordinært højt for årgang 12. Men man kan håbe på, at de tiltag, der er taget i 2012, er slået igennem året efter, hvor der også har været lejlighed til at videreudvikle.

7. Opsamlende overvejelser og det videre arbejde

Det er planen, at de tiltag, som er etableret, delvis som følge af projektet, skal fortsætte og udvikles. Evalueringerne støtter langt hen ad vejen den beslutning. Der er også tiltag, som eleverne ikke entydigt støtter eller bryder sig om. Men i visse situationer må vi nok insistere på, at vi ved bedre – også i forhold til hvad eleverne har behov for. Eksempelvis er den skemalagte studievejledning vigtig og ikke ”spild af tid”, og faste grupper i de første måneder af 1.g er til fordel for klassekultur og inklusion. I det hele taget kan der ligge en opgave i på nogle områder at imødegå elevernes (zapper)kultur, indsnævre den fri bevægelighed og fratage dem nogle valg.

Fra næste skoleår kommer der øget fokus på lærerrollen – lærerkulturen. Randers Statsskole bliver i efteråret 2014 til foråret 2016 en del af et omfattende forskningsprojekt *Klasseledelse i praksis* i samarbejde med Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier (CUDIM), Aarhus Universitet. Endvidere arbejdes der på at iværksætte kollegial supervision efter model af Lene Tortzen Bager, AU.

8. Koncepter og anbefalinger

Det har vist sig at være en udfordring at etablere en evalueringsstrategi, der faktisk er fremadrettet anvendelig. I de kvalitative undersøgelser bliver den spørgende meget ofte retnings- og rammesættende og er næppe uden indflydelse på informanten. I de mere kvantitative undersøgelser deler eleverne sig i mange tilfælde i to grupper, eller ønsker forandringer, som hverken er mulige (eller lovlige). Når det er sagt, har skolen bestemt også et udviklingsbehov på det område. Det er givetvis frugtbart at arbejde mere målrettet ud fra en forandringsstrategi og tænke delmål og evalueringsstrategier ind fra begyndelsen, ligesom det kan være en øvelse at gøre lærere og elever bevidste om, at de er del af et ’projekt’. Udfordringen er bl.a. at tilrettelægge arbejdet med skoleudvikling, så den bliver en ramme om eller et mål for den daglige drift, der jo ofte ’griber om sig’.

³⁵ Bilag 11: Udmeldelsesstatistik 2012-2014, Lectio, Randers Statsskole